

Hvernig valdirðu sérgrein þína? Hvar lærðir þú og hvaða ráð viltu gefa ungum læknum?

Björn Pétur Sigurðsson
bæklunar- og handarskurðlæknir

Sérgreinin skiptir ekki máli

Einhvern tímann í verknáminu í lækna-deildinni settist vandaður og virtur augnlæknir niður með okkur bekkjarbræðrum, fimm eða sex saman, í lok dags þegar um hafði hægst. Sáttum við í hálfhring á rökkvaðri biðstofunni á Öldugötunni. Í stað þess að fræða okkur meira um spegil sálarinnar spurði hann okkur hvort við hefðum stillt miðið á sérgrein að námi loknu. Tveir voru snöggir til svars og sögðu digurlega frá sínu vali og rökum fyrir því. Annar stóð við það síðar. Aðrir gáfu loðnari svör. Augnlæknirinn þagði um stund, velti svörunum greinilega fyrir sér og sagði svo, nánast upp úr eins manns hljóði: „Sérgreinin skiptir ekki máli. Ef þið nennið að hlusta á einhvern lýsa raunum sínum og hafið áhuga á að hjálpa honum úr þeim verðið þið alltaf á réttum stað“.

Pabbi minn var lyflæknir og fannst öllum, og mér upphaflega líka, eðlilegt að ég veldi sömu leið, svona eins og þegar sonur sauðfjárbónda tekur smám saman við búinu. Það tók mig langan tíma að skilja að þannig þyrfti ekkert endilega að fara. Það væri alveg hægt að verða kúabóndi. Eftir útskrift varð ég deildarlæknir á svæfingadeild, lyflækningadeild í tvö ár og síðar bráðadeild í ár. Samhliða var ég á neyðarbílnum, sem þá var mannaður unglækni, og í þyrlusveit Landhelgisgæslunnar. Tíminn var frábær, ekki síður í minningunni, því þarna fékk ég í hlutverki læknis að skyggjast í heima, sem fyrr og síðar voru lokaðir. Auk ómetanlegrar reynslu

við læknisstörf fékk ég á þyrlunni að fljúga lágflug þvers og kruss yfir landið, væflast einn um Surtsey og tróna á tind Herðubreiðar án þess að hafa þurft að hafa fyrir því að ganga upp. Með neyðarbílnum fór ég í dópgreni og aðra staði sem ég hafði áður ekki vanið komur mínar á.

Eftir störf á bráðadeildinni rann smám saman upp fyrir mér að mig langaði að fylgja verkefnum úr hlaði frekar en að afhenda þau öðrum til úrvinnslu. Yfirlæknir bæklunarskurðlækningadeildar tók mér opnum örmum og eftir fyrsta daginn var niðurstaðan fengin. Um veturinn flutti Jón Karlsson, íslenskur prófessor í bæklunarskurðlækningum á Sahlgrenska sjúkrahúsinu í Gautaborg í Svíþjóð, fyrirlestur á Íslandi og gaf ég mig á tal við hann. Enginn hefur reynst mér betur á mínum ferli en Jón. Hjá honum lærði ég til bæklun-

Eftir störf á bráðadeildinni rann smám saman upp fyrir mér að mig langaði að fylgja verkefnum úr hlaði frekar en að afhenda þau öðrum til úrvinnslu. Yfirlæknir bæklunarskurðlækningadeildar tók mér opnum örmum og eftir fyrsta daginn var niðurstaðan fengin.

arskurðlæknis, þar sem áherslan var á speglanir og slysalækningar. Við þær hef ég fengist alla tíð síðan. Mér fannst hins vegar bæði ögrandi og skynsamlegt að bæta við mig handarskurðlækningum sem undirsérgrein. Jóni tókst með seiglu að koma mér inn á annars fullmannaða handarskurðlækningadeildina í Gautaborg. Að námi loknu sneri ég til starfa á Landspítala að hálfu og á stofu á móti. Hvor vettvangurinn hefur sína kosti og galla, suma vel kunna, en gott samferðafólk er mikilvægast og það hef ég haft.

Kostirnir við handarskurðlækningar eru margir. Verkefnin eru oft augljós og úrlausnirnar þar með líka. Árangur getur verið skýr og skjótur. Hægt er að starfa á sjúkrahúsi eða stofu eða báðum samhliða, sé áhugi fyrir hendi hjá forráðamönnum. Ekki veit ég til þess að nokkurn handarskurðlækni á Íslandi hafi skort verkefni.

Amma frænda míns, Sigurðar Einarssonar meltingarlækni, var vön að segja: „Allt, sem þarf að gera, er skemmtilegt.“ Lækningar verða aldrei vinna. Lækningar eru forréttindi. Vinna er mótauppsláttur í janúar.

„Bara læknir í höndum? Kannski bara hægri?“

Ég hef alltaf haft mikinn áhuga á að vinna með höndunum og finna raunhæfar lausnir á flóknum vandamálum. Þegar ég lauk kandidatsárinu var val á sérgrein ekki sjálfgefið. Til að fá betri innsýn ákvað ég að starfa um tíma á bæklunardeild þar sem ég kynntist handaskurðlækningum í fyrsta sinn. Ég féll strax fyrir eðli starfsins, nákvæmniinni, fjölbreyttum sjúklingahópi og þeim krefjandi vandamálum sem þurfti að takast á við. Ég naut mjög góðs samstarfs við leiðbeinanda minn, Jóhann Róbertsson, og sótti mikinn innblástur frá honum. Þetta varð til þess að ég sótti um stöðu á handaskurðeildinni í Malmö vorið 2015, deild sem nýtur góðs orðspors bæði fyrir framúrskarandi klínískt starf og öfluga vísindastarfsemi.

Handaskurðlækningar eru oft misskildar. Ég fæ ósjaldan spurninguna: „Ertu bara læknir í höndum, kannski bara hægri hendinni?“ Það vekur gjarnan bros en raunin er sú að sérgreinin er mun víðtækari og flóknari en margir gera sér grein fyrir.

Handaskurðlækningar snúast ekki einungis um meðferð við áverkum á höndum, heldur um heildræna nálgun. Eðlileg virkni efri útlima er forsenda sjálfstæðis í athöfnum daglegs lífs og atvinnuþátttöku einstaklingsins. Sérgreinin spannar meðferð beinbrota, slitgigtar, sinaskaða og sýkinga, en einnig meðferð flókinnar taugavandamála sem geta haft veruleg áhrif á hreyfingu og skyn í höndum, örmum og jafnvel öxlum. Þá felur sérgreinin jafnframt í sér greiningu og meðferð æxla, meðfæddra galla

og fötlunar af völdum heilablóðfalls og heilalömunar (*cerebral paresis*).

Starfið krefst mikillar nákvæmni og skapandi hugsunar, sérstaklega þegar unnið er með flókin tilfelli á borð við úttaugaskaða þar sem markmiðið er ekki einungis að græða vef, heldur að endurheimta virkni eða skapa nýja færni sem áður var ekki til staðar. Jafnvel lítil bæting í virkni getur skipt sköpum, hvort sem um er að ræða að geta borðað sjálfur, sinnt daglegum athöfnum eða notað hendur sínar í samskiptum.

Meðferðin er þó sjaldnast bundin við skurðaðgerð eina og sér. Hún felur einnig í sér náð samstarf við sjúkraþjálfara, iðjuþjálfara og aðrar fagstéttir eftir aðgerð, auk inngripa eins og Botox-meðferðar við spastískum vöðvum. Þetta þverfaglega samstarf er einn af helstu styrkleikum greinarinnar og undirstrikar mikilvægi þess að horfa á sjúklinginn í heild.

Handaskurðlækningar eru jafnframt

Handaskurðlækningar snúast ekki einungis um meðferð við áverkum á höndum, heldur um heildræna nálgun. Eðlileg virkni efri útlima er forsenda sjálfstæðis í athöfnum daglegs lífs og atvinnuþátttöku einstaklingsins.

Drífa Frostadóttir
handaskurðlæknir
PhD

sérgrein í stöðugri þróun þar sem vísindi gegna lykilhlutverki. Greinin býður upp á fjölbreytt og krefjandi tækifæri til rannsókna, bæði á forklínísku stigi og í klínísku starfi. Í mínu tilfelli leiddi þessi áhersla til doktorsnáms, sem ég lauk árið 2024, þar sem rannsóknirnar beindust að úttaugasköðum og tengdum meðferðarúrræðum. Sú reynsla hefur styrkt klínísku nálgun mína og dýpkað skilning á þeim vandamálum sem unnið er með í daglegu starfi. Jafnframt eru gerðar miklar kröfur í faginu til bæði fræðilegrar og verkegrar hæfni, sem endurspeglast í alþjóðlegum hæfniprófum á borð við European Board of Hand Surgery, sem ég lauk árið 2025.

Þessi breiða nálgun sem handaskurðlækningar bjóða upp á, ásamt sterkri tengingu milli klínískrar vinnu og rannsókna, gerir sérgreinina sérstaklega aðlaðandi fyrir lækna sem hafa áhuga á bæði verklegri færni og fræðilegri dýpt. Fagið býður upp á raunveruleg tækifæri til að taka virkan þátt í þróun nýrra meðferða og bæta árangur fyrir sjúklinga, samhliða krefjandi og afar gefandi klínísku starfi.